

Основно училище „Христо Ботев”
село Беброво, област В. Търново, община Елена

Утвърждавам:.....

/ Ст. Добрева /

УЧЕБНА ПРОГРАМА
за избираеми учебни часове
по Български език и литература 5 клас – РАЗШИРЕНА
ПОДГОТОВКА

За учебната 2025 / 2026г.

Хорариум : 1 / 34
(седмичен/ годишен)

Изготвил:.....

/ Ив.Николова /

A handwritten signature in blue ink, which appears to be 'Ив.Николова', is written over the printed name.

II. Цели на обучението за избираеми часове по Български език и литература в 5 клас-разширена подготовка

1. Да разшири социокултурната компетентност на учениците чрез включване в различни условия на речевото общуване.
2. Да разшири и задълбочи езиковата компетентност на учениците.
3. Да обогати и разшири литературната компетентност на учениците чрез разнообразна самостоятелна работа с текста на художественото произведение.
4. Да активизира, стимулира и мотивира учениците за съзнателно и целенасочено изучаване на езика и литературата.

III. Очаквани резултати от обучението в края на класа:

Области на компетентност	Знания, умения, отношения
Колона 1	Колона 2
<u>ЕЗИКОВИ</u> СОЦИОКУЛТУРНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	<p>Разбира зависимостта на езиковите средства от речевата ситуация и ги използва в съответствие с нея.</p> <p>Разпознава особеностите на официалното и на неофициалното общуване.</p> <p>Владее речевия етикет при публично общуване.</p> <p>Задава въпроси и дава отговори по поставена от него или по избрана от друг тема.</p>
ЕЗИКОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	<p>Познава видовете текст – описание, повествование, разсъждение.</p> <p>Разпознава разговорния, художествения и официално-деловия текст.</p> <p>Владее езикови средства, свързани с фонетични, с морфологични, със синтактични и с лексикални явления, и ги използва уместно в речевата практика.</p> <p>Служи си с разнообразни синтактични конструкции и използва синонимни варианти според целта на общуване.</p>
КОМУНИКАТИВНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	<p><i>Слушане</i></p> <p>Умее да изслушва събеседника и да сравнява различни гледни точки при участие в диалог.</p> <p>Разбира смисъла на познат и на непознат текст при слушане с определена комуникативна задача.</p> <p><i>Четене</i></p> <p>Разбира смисъла на познат и на непознат текст при четене с определена комуникативна задача.</p> <p>Изработва план на текст с определена комуникативна задача.</p> <p><i>Говорене</i></p> <p>Спазва правилата на книжовния изговор.</p> <p>Участва в диалог, умее да оспори мнение, различно от своето, като проявява толерантност и учтивост в общуването.</p> <p>Създава в устна форма:</p>

	<p>- текст за представяне и текст за самопредставяне</p> <p><i>Писане</i></p> <p>Планира, структурира, композира и графично оформя текста, който създава.</p> <p>Спазва изучените книжовни езикови правила.</p> <p>Има формирани правописни навици по отношение на често употребявани думи.</p>
<p><u>ЛИТЕРАТУРНИ</u></p> <p>СОЦИОКУЛТУРНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ</p>	<p>Различава основни ценности и норми на митокултурната (традиционната) общност.</p> <p>Определя в изучавани текстове проблеми и конфликти, специфични за митологичния и за фолклорния модел за света, съпоставя ги с личния си опит и обосновава позиция по тях.</p> <p>Разпознава по откъс от изучавано произведение неговия автор и (заглавието на) самото произведение.</p> <p>Свързва имена на герои от изучавано произведение с името на неговия автор и със заглавието на произведението.</p> <p>Свързва изучавано произведение с името на автора, с жанра, с имена на герои от произведението, със сюжета и мотивите му.</p>
<p>ЛИТЕРАТУРНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ</p>	<p>Различава характерни особености на пространството и времето в изучавани митологични и фолклорни текстове.</p> <p>Различава основни персонажи на мита и основни за фолклора герои и конфликти.</p> <p>Съпоставя различни митически версии за Сътворението/Началото на света и обяснява разликите помежду им.</p> <p>Тълкува образи на света в изучавани фолклорни текстове.</p> <p>Познава значението на следните жанрове на словесността: <i>мит, вълшебна (фолклорна) приказка</i>, различава техни жанрови характеристики и тълкува текстове на <i>легенда, вълшебна (фолклорна) приказка, народна песен</i> съобразно конкретните проявленията на жанра.</p> <p>Познава значението на понятието <i>сюжет</i>.</p> <p>Съпоставя изучаван мит и изучавана легенда, разказващи за едно и също събитие, и обяснява сходства и различия помежду им.</p> <p>Съпоставя изучавани приказки на различни народи, обяснява сходства и различия помежду им и оценява значението им за културното многообразие.</p> <p>Обяснява отношения между герои в изучаван текст.</p>
<p>КОМУНИКАТИВНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ</p>	<p>Създава в писмена форма трансформиращ преразказ с определена дидактическа задача.</p> <p>Създава в устна форма разказ по въображение с цел да изрази творчески представи, преживявания, чувства.</p>

IV. Учебно съдържание:

№ по ред	Тема на урочната единица	Компетентности като резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)
1	Езикът – средство за общуване	Познава строежа на езика (звукове/букви, думи, изречения, текст). Ориентира се в ситуацията на общуване, определяйки целта, предмета, участниците и условията на общуване.	речева ситуация – цел, предмет, участници, условия
2.	Официално и неофициално общуване	Проявява адекватно речево поведение в публично общуване. Използва уместно формулите на речевия етикет. Поставя логическо ударение на подходящо място.	официално и неофициално общуване, речев етикет, логическо ударение
3.	Текстът в общуването. Строеж на текста	Осмисля текста като средство за общуване. Умее да извлича информация от текст. Може да определя темата, подтемите (микротемите), ключовите думи и абзаците/параграфите в текста. Умее да прави план на текст.	тема на текста, подтеми в текста, абзац/параграф
4.	Диалог. Представяне и самопредставяне	Умее да изслушва събеседника си и да оспори мнение, различно от своето. Участва в диалог, като съобразява своите въпроси и отговори с тези на останалите участници в диалога. Владее умение за диалогично общуване в официална и в неофициална обстановка. Поставя логическо ударение на подходящо място. Представя себе си и друг човек (включително по електронен път) според правилата на речевия етикет.	Диалог, самопредставяне
5.	Речниково и граматично значение на думата	Осмисля думата като единство от речниково и граматично значение. Правилно и целесъобразно използва многозначните думи според конкретния контекст. Уместно употребява думи в прякото и в преносното им значение. Умее да работи с речник (тълковен, на чуждите думи).	речниково значение, граматично значение, многозначност на думата, контекст, омоними

6.	Видове думи според лексикалното им значение и звуковия им състав	Разпознава омоними. Уместно използва в речта си синоними и антоними. Умее да работи с речник (синонимен, правописен, правоговорен, на антонимите).	омоними
7.	Правопис и правоговор на думата в зависимост от нейния морфемен строеж	Определя, правилно изговаря и пише морфемите в думата. Прави морфемен анализ.	морфема, словообразователни морфемии, формообразователни морфемии, морфемен анализ
8.	Звукови промени. Подвижно Ъ. Непостоянно Ъ	Правилно изговаря и пише думи с непостоянно Ъ, с подвижно Ъ.	подвижно Ъ, непостоянно Ъ
9.	Местоимение. Лично местоимение. Възвратно лично местоимение. Възвратно притежателно местоимение. Притежателно местоимение.	Разпознава личното и възвратно лично местоимение, възвратно притежателно местоимение. Правилно използва формите на личното и на възвратното лично местоимение.	възвратно лично местоимение, възвратно притежателно местоимение
10.	Време на глагола. Минало свършено време. Минало несвършено време	Разпознава и правилно образува формите на минало свършено и на минало несвършено време. Целесъобразно използва и съвместно употребява минало свършено и минало несвършено време при създаване на свой текст.	основна форма на глагола, спрежение на глагола, минало свършено време, минало несвършено време
11.	Неизменяеми части на речта. Наречие. Предлог	Разграничава неизменяеми части на речта от изменяемите части на речта. Разпознава наречието в изречението и го разграничава от прилагателното име. Уместно употребява наречие в речевата си практика. Прилага правописните и правоговорните правила при употреба на наречие. Разпознава предлога в изречението. Уместно употребява предлога в речевата си практика. Прилага правописните и правоговорните правила при употреба на предлог.	неизменяеми части на речта, наречие неизменяеми, части на речта, предлог
12.	Части на простото изречение Главни и второстепенни части в простото изречение.	Познава строежа на простото изречение. Разпознава подлога и сказуемото и осмисля техните функции на главни части в простото изречение. Умее да изразява подлога с различни части на речта – съществително име, прилагателно име, числително име, местоимение. Прилага правилото за членуване на	Подлог, сказуемо, определение, допълнение, обстоятелствено пояснение

		подлога в изречението в писмен текст, който създава.	
13.	Митологичен модел за света	Различава характерни особености на митологичния модел за света. Познава значението на понятието „мит“ и разпознава негови характерни черти. Осъзнава свещения характер на митологичния текст като негова жанровоопределяща черта	мит
14.	„Тримата братя и златната ябълка“	Познава значението на понятието „вълшебна фолклорна приказка“. Разпознава жанрови характеристики, проявени в „Тримата братя и златната ябълка“. Познава значението на понятието „сюжет“.	Приказка Герои епизод
15.	„Златното момиче“	Различава характерни особености на пространството и времето в приказката „Златното момиче“. Различава в приказните опозиционни двойки герои от приказката „Златното момиче“ различни аспекти на фолклорния образ на човека.	
16.	Фолклорен/традиционен / календар	Познава значението на понятието „ритуал“ и на различаването „делник – празник“ за фолклорната общност. Познава основни празници от фолклорния календар.	Ритуал празник
17.	„Котаракът Наставник, или Котаракът в чизми“ (Ш.	Различава основни герои и характерни особености на пространството и времето в „Котаракът в чизми“. Обяснява значението на сюжета.	
18.	„Хайдутите“	Разпознава основни ценности и норми на традиционната общност и разбира тяхната трансформация в „Хайдутите“. Различава основни герои в „Хайдутите“ и тълкува постъпките им, съотнасяйки ги с основни ценности на традиционната общност, както и с личния си опит.	
19.	Трансформиращ преразказ на епизоди от вълшебна приказка (по избор)	Познава жанрови характеристики на вълшебната приказка.	

Изготвил:
/Ив.Николова/